

LATVIJAS BRĪVĪBAS CĪŅAS

(1918–1920)

Izstādes katalogs

Latvijas Valsts vēstures arhīvs
3.11.95.–31.05.96.
Rīga

I. ARMIJAS IZVEIDES SĀKUMS (1918. gada novembris–decembris)

1918. gada 18. novembrī Rīgā, vācu okupācijas apstākļos, tika proklamēta Latvijas Republika, izveidota Tautas padome un Pagaidu valdība ar K. Ulmani priekšgalā. Pēc dažām dienām sāka veidoties pirmās latviešu karaspēka vienības. 7. decembrī noslēgtais Pagaidu valdības un Vācijas pārstāvja līgums paredzēja zemessardzes izveidi vācu, latviešu un krievu vienību sastāvā. Līdz decembra beigām tika saformētas vairākas latviešu rotas, kuru komandēšanu uzticēja O. Kalpakam. Nelabvēlīgā iekšpolitiskā situācija un Sarkanās armijas tuvošanās izraisīja masveida dezertēšanu un izvairīšanos no mobilizācijas, tādēļ 1919. gada janvāra sākumā Rīgu atstāja un uz Liepāju kopā ar Pagaidu valdību atkāpās tikai daži simti latviešu karavīru.

1. Latvijas Pagaidu valdības un Tautas Padomes uzsaukums Latvijas pilsoņiem.
Rīga, 1918. g. 18. novembris.
1313. f., 2. apr., 30. l., 108. lp.
2. R. Dambīša pavēle par Tautas Apsardzības ministrijas izveidošanu.
Rīga, 1918. g. 22. novembris. Kopija.
1468. f., 1. apr., 1. l., 1. lp.
3. Smiltenes reģistrācijas komisijas vadītāja virsnieka D. Miesiņa raports pulkvedim R. Dambītim par „tautas miliču” reģistrāciju.
1918. g. 25. novembris.
1468. f., 1. apr., 130. l.
4. Latvijas Pagaidu valdības un Vācijas valdības pārstāvja A. Vinniga līgums par Landesvēra izveidi.
Rīga, 1918. g. 7. decembris. Kopija.
1468. f., 1. apr., 134. l., 3. lp. (130. l., 10.–14. lp.)
5. Cēsu apriņķa priekšnieka kapteiņa J. Eizas telefonogramma par Valkas krišanu un paniku Cēsīs.
1918. g. 18. decembris.
1468. f., 1. apr., 131. l., 30. lp.
6. Kurzemes iecirkņa zemes apsardzības priekšnieka pulkveža M. Peniņa ziņojums Apsardzības ministrijai par stāvokli.
Jelgava, 1918. g. 19. decembris.
1468. f., 1. apr., 280. l., 1. lp.
7. Apsardzības ministrijas Ģenerālštāba pavēle par dokumentācijas iznīcināšanu, ienaidniekam Rīgu ieņemot.
Rīga, 1918. g. 27. decembris.
1468 f., 1. apr., 131. l., 43. lp.
8. Papildus vienošanās starp Latvijas Pagaidu valdību un Vācijas valdības pārstāvi A. Vinnigu.
Rīga, 1918. g. 29. decembris.
1313. f., 1. apr., 27. l., 10. lp.

9. Pavēle par apakšpulkveža A. Kalpaka iecelšanu latviešu karaspēka komandiera amatā.
Rīga, 1918. g. 31. decembris.
1468. f., 1. apr., 130. l., 35. lp.
10. P. Silenieka ziņojums par savu darbību Apsardzības ministrijā 1918. gadā.
1920. g. 20. aprīlis.
5192. f., 1. apr., 57. l., 163. lp.

II. CĪNAS KURZEMĒ. RĪGAS ATBRĪVOŠANA.

(1919. g. janvāris–jūnijs)

Vācu pakļautībā esošais Latviešu atsevišķais bataljons pirmo kauju izcīnīja 16. janvārī pie Lielauces un vēlāk, pārformēts par brigādi, ar kaujām nogāja līdz Rīgai. Marta sākumā kļūdas dēļ izraisītā sadursmē ar vāciešiem kritušo O. Kalpaku komandiera amatā nomainīja J. Balodis. Pagaidu valdība visu šo laiku darbojās Liepājā, kur tās aktivitātes ievērojami ierobežoja vācu varas iestādes.

1. Latviešu Atsevišķā (Kalpaka) bataljona kauja ar Sarkano armiju pie Lielauces.
1919. g. 16. janvāris. Apraksts un shēma.
3530. f., 1. apr., 9. l., 15. lp.
2. Latviešu Atsevišķā bataljona komandiera apakšpulkveža O. Kalpaka ziņojums par Lielauces kaujā kritušajiem un ievainotajiem karavīriem. 1919. g. 17. janvāris.
1468. f., 1. apr., 131. l., 51. lp.
3. Apsardzības ministra J. Zālīša pavēle jātnieku nodaļai stāties pulkveža O. Kalpaka rīcībā. 1919. g. 17. janvāris.
1501. f., 1. apr., 9. l., 2. lp.
4. Latviešu atsevišķā bataljona komandiera O. Kalpaka ziņojums apsardzības ministram par operatīvo stāvokli.
Rudbārži, 1919. g. 26. janvāris.
1468. f., 1. apr., 131. l., 52. lp.
5. Latviešu atsevišķā bataljona sastāva shēma.
1919. g. 3. februāris.
1515. f., 1. apr., 189. l., 3. lp.
6. Pagaidu valdības rīkojums par mobilizāciju Gaviezes pagastā.
Liepāja, 1919. g. 5. februāris.
1468. f., 1. apr., 132. l., 8. lp.
7. Ģenerālštāba priekšnieka A. Plensnera ziņojums par latviešu karaspēka daļu skaitu un sastāvu.
Liepāja, 1919. g. 23. februāris.
1468. f., 1. apr., 134. l., 38. lp.
8. Apgādības daļas priekšnieka R. Dambīša pavēles projekts par Anglijas piešķirto ieroču saņemšanu no tvaikoņa „Saratovs”.

- Liepāja, 1919. g. februāris.
1468. f., 1. apr., 132. l., 6. lp.
9. O. Kalpaka pavēles Atsevišķam Latviešu bataljonam.
Rudbārži, 1919. g. februāris–marts.
1515. f., 1. apr., 1. l.
 10. Landesvēra trieciengrupas komandiera H. Manteifeļa līdzjūtības raksts Latviešu atsevišķā bataljona karavīriem sakarā ar pulkveža O. Kalpaka nāvi.
1919. g. 7. marts.
1515. f., 1. apr., 1682. l., 27. lp.
 11. Igaunijas armijas virspavēlnieka ģenerālmajora J. Laidonera pilnvara militārajam pārstāvim kapteinim J. Jirgensonam.
Tallina, 1919. g. 11. marts.
1468. f., 1. apr., 132. l., 40. lp.
 12. K. Ulmaņa Pagaidu valdības pilnvara A. Šeram aizstāvēt latviešu kara gūstekņu intereses Vācijā.
Liepāja, 1919. g. 15. marts.
3298. f., 1. apr., 4. l., 33. lp.
 13. Latviešu Atsevišķā bataljona štāba priekšnieka kapteiņa L. Bolšteina pārskats par kaujas darbību.
1919. g. marts.
1468. f., 1. apr., 131. l., 137.–139. lp.
 14. Galvenā štāba priekšnieka A. Misiņa priekšlikums par Augstākās Latvijas Apsardzības Padomes izveidošanu.
Liepāja, 1919. g. 28. marts.
1468. f., 1. apr., 131. l., 144. lp.
 15. 1. Latvijas Neatkarības bataljona sakaru shēma.
1919. g. 13. aprīlis.
5530. f., 1. apr., 123. l.
 16. 1. Latvijas Neatkarības bataljona kaujas darbības dienasgrāmata.
1919. g. aprīlis.
5530. f., 1. apr., 11. l.
 17. 2. Cēsu bataljona pavēļu grāmata.
1919. g. aprīlis.
5772. f., 1. apr., 1. l.
 18. Galvenā štāba priekšnieka A. Misiņa vēstules Anglijas militārās misijas vadītājam D. Kenanam.
1919. g. aprīlis.
2574. f., 4. apr., 72. l.
 19. Latvijas Pagaidu valdības uzsaukums „Kāpēc mums jācīnās pret lieliniekiem”.
1919. g. pavasaris.

1526. f., 1. apr., 236. l., 25. lp.

20. Pulkveža J. Baloža pavēle 1. eskadrona komandierim par iziešanas kārtību no Piņķu muižas uz Rīgu.
Piņķi, 1919. g. 22. maijs.
1501. f., 1. apr., 7. l., 4. lp.
21. 1. Latvijas Neatkarības bataljona dienas pavēle par bijušo komunistu iestāšanās novēršanu nacionālajā armijā.
Rīga, 1919. g. 26. maijs.
5530. f., 1. apr., 2. l., 69. lp.
22. 1. Latvijas Neatkarības bataljona rotu kaujas apraksts.
1919. g. 21.–31. maijs.
5530. f., 1. apr., 10. l., 82. lp.
23. Dienvidu grupas komandiera J. Baloža ziņojums par sakariem ar A. Niedras valdību.
Rīga, 1919. g. maijs.
5479. f., 1. apr., 81. lp.
24. 1. Latvijas Neatkarības bataljona apcietinātā rajona shēma.
Ērgļu rajons. 1919. g. jūnijs.
5530. f., 1. apr., 1. l.

III. CĪŅAS ZIEMEĻLATVIJĀ

(1920. g. janvāris–jūnijs)

1919. gada janvārī uz Igauniju kā Latvijas militārais pārstāvis tika nosūtīts J. Zemitāns. Viņš vienojās ar Igaunijas valdību par latviešu karaspēka daļu formēšanu tās armijas virspavēlniecības pakļautībā. Martā pirmais, vēlāk arī pārējie Ziemeļlatvijas brigādes pulki devās cīņā pret Sarkanu armiju, bet jūnijā tie kopā ar Igaunijas armiju sakāva Baltijas vācu Landesvēra daļas pie Cēsīm, tādējādi likvidējot vācu līdzšinējo noteicošo lomu Latvijā un dodot iespēju atgriezties Rīgā K. Ulmaņa valdībai.

1. Kapteiņa J. Zemitāna 1. pavēle Latvijas kara organizācijai Ziemeļlatvijā un Igaunijā.
1919. g. 17. janvāris.
1526. f., 1. apr., 35. l., 1. lp.
2. Apsardzības ministra J. Zālīša pavēle par Latvijas armijas spēku organizācijas sākumu Ziemeļlatvijā un Igaunijā.
1919. g. 3. februāris. Kopija.
5192. f., 1. apr., 1. l., 3. lp.
3. Militārā atašeja J. Zemitāna ziņojums apsardzības ministram par vienošanos ar Igaunijas valdību un latviešu karaspēka daļu formēšanas sākumu.
Tallina, 1919. g. 20. februāris.
1468. f., 1. apr., 131. l., 88. lp.

4. Militārā atašeja J. Zemitāna ziņojums apsardzības ministram par latviešu mobilizācijas gaitu Igaunijā.
1919. g. 12. marts.
1468. f., 1. apr., 130. l., 109.–110. lp.
5. J. Zemitāna sastādītā 1. Valmieras kājnieku pulka uzbūves shēma.
1919. g. marts.
1468. f., 1. apr., 130. l., 154.-155. lp.
6. Pulkveža J. Zemitāna ziņojums par Ziemeļlatvijas brigādes skaitu un sastāvu.
1919. g. marts.
1468. f., 1. apr., 130. l., 153. lp.
7. O. Hasmaņa atmiņas par stāvokli Ziemeļlatvijā 1919. gada sākumā.
Rīga, 1928. g. marts.
6033. f., 1. apr., 65. l.
8. 1. Valmieras kājnieku pulka kaujas ceļš.
1919. g. 28. marts–12. aprīlis.
1468. f., 1. apr., 130. l., 413. lp.
9. Ziemeļlatvijas brigādes komandiera v. i. kopveža V. Ozola pavēle par slepenības ievērošanu frontē.
Tērbata, 1919. g. 2. maijs. Kopija.
1526. f., 1. apr., 46. l., 7. lp.
10. Ziemeļlatvijas brigādes komandiera J. Zemitāna apstiprinātie virsnieku, kareivju un apakšvirsnieku uzpleču, kokaržu paraugi.
1919. g. 11. maijs.
1526. f., 1. apr., 236. l., 19. lp.; 45. l., 49. lp.
11. Igaunijas armijas un Ziemeļlatvijas brigādes karavīru uzsaukums Baltijas Landesvēra un Dzelzsdivīzijas karavīriem.
Valka–Valmiera, 1919. g. 20. jūnijs.
1526. f., 1. apr., 236. l., 26. lp.
12. Ziemeļlatvijas armijas virspavēlnieka J. Zemitāna pavēle Rīgā ieejošajām daļām.
1919. g. 5. jūlijs.
1526. f., 1. apr., 2. l., 10. lp.
13. Ziemeļlatvijas brigādes pavēlnieka v. i. E. Kalniņa pavēle par disciplīnas ievērošanas nepieciešamību.
Rīga, 1919. g. 12. jūlijs.
1526. f., 1. apr., 1. l., 161. lp.
14. Ziemeļlatvijas brigādes komandiera J. Zemitāna personīgā lieta.
1919. g.
5601. f., 1. apr., 733. l.
15. Ziemeļlatvijas brigādes komandiera palīga E. Kalniņa personīgā lieta.
1919.–1920. g.

5601. f., 1. apr., 2684. l.

16. 1. Valmieras kājnieku pulka komandiera J. Jansona personīgā lieta.
1919.–1920. g.
5601. f., 1. apr., 2449. l.
17. Ziemeļlatvijas partizānu pulka komandiera A. Aparnieka personīgā lieta.
1919. g.
5601. f., 1. apr., 192. l.
18. Vidzemes partizānu „Zaļās armijas komandiera A. Veckalniņa personīgā lieta.
1919. g.
5601. f., 1. apr., 6819. l.

IV. VĀCU PUČS LIEPĀJĀ 1919. g. 16. APRĪLĪ UN NIEDRAS VALDĪBAS DARBĪBA

(1919. g. aprīlis–jūlijs)

1919. gada aprīlī Latvijas Pagaidu valdības un vācu varas iestāžu attiecību pasliktināšanās noveda pie vācu organizēta apvērsuma Kurzemē, pēc kura K. Ulmaņa valdība bija spiesta darbu turpināt uz tvaikoņa „Saratovs”, un tika izveidota mācītāja A. Niedras provāciskā valdība. Tā darbu vācu aizsardzībā turpināja līdz jūlijam, kad vācu karaspēka daļas aizgāja no Rīgas uz Zemgali, saskaņā ar Antantes valstu uzraudzībā Strazdmuižā noslēgto vienošanos.

1. Vācu 6. rezerves korpusa komandiera R. Golca protesta vēstule Latvijas Pagaidu valdībai par latviešu preses naidīgo izturēšanos pret vācu karaspēku.
Liepāja, 1919. g. 9. marts.
1313. f., 1. apr., 33. l., 26.–28. lp.
2. Angļu izlūkošanas virsnieka ziņojums par Liepājas kara ostā novietotajām vācu karaspēka daļām.
Liepāja, 1919. g. 9. aprīlis.
1468. f., 1. apr., 131. l., 303. lp.
3. Liepājas vācu komandantūras dienas pavēle.
1919. g. 12. aprīlis.
1468. f., 1. apr., 131. l., 102. lp.
4. Pagaidu valdības uzsaukums tautai sakarā ar 16. aprīļa notikumiem.
Liepāja, 1919. g. aprīlis.
5627. f., 1. apr., 59. l., 8. lp.
5. Latviešu politisko partiju paziņojums sakarā ar vācu realizēto 16. aprīļa puču Liepājā.
Liepāja, 1919. g. aprīlis.
5627. f., 1. apr., 59. l., 7. lp.
6. Jaunformējamo spēku priekšnieka v. i. J. A. Liberta ziņojums par notikumiem Liepājā.
1919. g. 20. aprīlis.

2754. f., 4. apr., 91. l., 7.–9. lp.

7. A. Niedras valdības paziņojums par latviešu karavīru noslepkavotajiem Landesvēra brīvprātīgajiem.
Liepāja, 1919. g. 23. aprīlis.
5627. f., 1. apr., 59. l., 6. lp.
8. A. Niedras valdības kabineta sēdes protokols.
Liepāja, 1919. g. 27. aprīlis.
3298. f., 1. apr., 6. l., 1. lpp.
9. Uzsaukums vācu karavīriem Liepājā.
1919. g. 2. maijs.
3601. f., 1. apr., 466. l., 39. lp.
10. Apsardzības ministrijas Kontroles un informācijas nodaļas priekšnieka S. Staprāna izziņa par A. Niedras personību.
Liepāja, 1919. g. 9. maijs.
2574. f., 4. apr., 91. l., 42. lp.

V. VIENOTAS ARMIJAS IZVEIDE

(1919. g. jūlijs–oktobris)

1919. gada vasarā, pēc Rīgā notikušās J. Zemitāna un J. Baloža brigāžu apvienošanās tika iecelts Latvijas armijas virspavēlnieks, ieviesta pulku un divīziju sistēma, kā arī uzsākta to organizācija. Armijā tika iekļauta arī reorganizēta Latvijas vācu zemessargu karaspēka daļa. Tas notika vienlaicīgi ar pozicionālām cīņām pret Sarkano armiju Latgalē un vācu vilcināšanos atstāt Zemgali.

1. Latvijas armijas Dienvidu grupas virspavēlnieka pulkveža J. Baloža pavēle par kārtību Rīgas pilsētā.
1919. g. jūlijs.
1515. f., 1. apr., 708. l., 3. lp.
2. J. Baloža pēdējā pavēle Latvijas armijas Dienvidu grupai.
Rīga, 1919. g. 14. jūlijs. Kopija.
1526. f., 1. apr., 36. l., 1.–2. lp.
3. O. Sīmansona pirmā pavēle Latvijas armijai.
Rīga, 1919. g. 11. jūlijs.
3601. f., 1. apr., 4. l., 1. lp.
4. Latvijas un Igaunijas valdību līgums par sadarbību.
Rīga, 1919. g. 21. jūlijs.
2574. f., 4. apr., 8. l., 4.–47. lp.
5. Kurzemes kaujas rajona priekšnieka lauku grāmatiņa.
1919. g. jūlijs.
1515. f., 1. apr., 903. l.
6. 1. Valmieras kājnieku pulka kaujas rajona shēma. Jēkabpils miesta rajons.

1919. g. 29. jūlijs.
1515. f., 1. apr., 639. l., 2. lp.
7. Kopveža J. Baloža pavēle par Vidzemes divīzijas formēšanos.
1919. g. 1. augusts.
1515. f., 1. apr., 116. l., 57. lp.
8. Armijas organizācijas projekts.
1919. g. 2. augusts.
3601. f., 1. apr., 600. l., 2.–3. lp.
9. Sabiedroto militārās misijas vadītāja angļu ģenerāļa A. Berta konfidenciālā vēstule Latvijas armijas virspavēlniekam.
Rīga, 1919. g. 9. augusts.
3601. f., 1. apr., 263. l., 2.–3. lp.
10. Latgales partizāņu pulka komandiera v. i. ziņojums par pulka formēšanos.
1919. g. 19. augusts.
1515. f., 1. apr., 116. l., 57. lp.
11. Baltijas zemessargu komandiera, Lielbritānijas armijas pulkvežleitnanta H. Aleksandera raports Latvijas armijas virspavēlniekam.
1919. g. 30. augusts.
3601. f., 1. apr., 265. l., 134. lp.
12. Apsardzes ministrijas štatu saraksts.
1919. g. vasara.
3601. f., 1. apr., 911. l.
13. Igaunijas armijas virspavēlnieka ģenerālmajora J. Laidonera sarakste ar Latvijas armijas virspavēlnieku.
1919. g. 4. septembris.
3601. f., 1. apr., 265. l., 50. lp.
14. Armijas virspavēlnieka pavēle par virsnieku kursu, Kara skolas un Instruktoru bataljona izveidi.
Rīga, 1919. g. 13. septembris. Kopija.
3601. f., 1. apr., 3. l., 65. lp.
15. Apsardzības ministra v. i. K. Ulmaņa pavēle par skolu audzēkņu atbrīvošanu no dienesta.
Rīga, 1919. g. 26. septembris.
1468. f., 1. apr., 132. l., 53. lp.
16. Kapteiņa V. Spandega ziņojums Virspavēlnieka štāba priekšniekam par Vidzemes divīzijas daļu formēšanos.
1919. g. 29. septembris.
3601. f., 1. apr., 912. l.

VI. BERMONTIĀDE
(1919. g. oktobris–decembris)

1919. gada rudenī vācu vienības Zemgalē pārgāja P. Bermonta pakļautībā un kopā ar nelielām krievu karaspēka daļām izveidoja tā dēvēto „Rietumkrievijas armiju”, kura oktobrī devās uzbrukumā Rīgai ar mērķi iznīcināt Latvijas valsti. Asiņainās cīņās izdevās uzbrukumam apturēt un sabiedroto (angļu, franču) kara kuģu artilērijas atbalstā pāriet pretuzbrukumā. Līdz novembra beigām Latvijas armija pilnībā padzina bermontiešus no valsts teritorijas.

1. Austrumfrontes Aizmugures priekšnieka ziņojums par vācu nodaļas uzbrukumam Daudzevas komandantūrai 6. jūlijā.
1919. g. 9. jūlijs.
1468. f., 1. apr., 136. l., 17. lp.
2. Landesvēra informatīvais biļetens „Der Freiwillige”.
Tukums, 1919. g. 7. augusts.
5627. f., 1. apr., 49. l., 34. lp.
3. Rīgas apsardzības priekšnieka pulkveža J. Zemitāna kaujas pavēle Rīgas garnizonam.
1919. g. 27. augusts. Kopija.
3601. f., 1. apr., 910. l.
4. Dobeles apriņķa priekšnieka palīga ziņojums par Bermonta spēku aktivitātēm.
1919. g. 3. septembris. Kopija.
1468. f., 1. apr., 136. l., 92. lp.
5. Vienošanās starp R. Golcu un P. Bermontu par varas pāriešanu „krievu militāriestāžu” rokās vācu karaspēka ieņemtajos „bijušās Krievijas impērijas apgabalos”.
Jelgava, 1919. g. 21. septembris.
3301. f., 1. apr., 2. l., 100.–101. lp.
6. Foto: P. Bermonts un R. Golcs ar štābu parādē.
Jelgava, 1919. g. rudens.
3301. f., 1. apr., 11. l., 1. lp.
7. Ziņas par Latvijas armijas daļu sastāvu Bermonta uzbrūkuma priekšvakarā.
1919. g. 6. oktobris.
3601. f., 1. apr., 407. l.
8. P. Bermonta-Avalova uzsaukumi Latvijas iedzīvotājiem un Latvijas armijas karavīriem.
1919. g. oktobris.
3601. f., 1. apr., 477. l., 196. lp.; 263. l., 212. lp.;
5192. f., 1. apr., 65. l.
9. Vidzemes divīzijas karaspēka daļu dislokācijas shēma.
1919. g. 10. oktobris.
3601. f., 1. apr., 643. l., 74. lp.
10. Partizāņu nodaļas komandiera rotmistra E. Plan-Dubrovska raports armijas virspavēlniekam.

Rīga, 1919. g. 16. oktobris.
6033. f., 1. apr., 98. l.

11. Viens no Eķengrāves iecirkņa komandanta sastādītajiem bermontiešiem atņemto trofeju sarakstiem.
1919. g. 19. oktobris.
1491. f., 1. apr., 338. l., 71. lp.
12. Armijas virspavēlnieka štāba pavēle.
Rīga, 1919. g. 18. oktobris.
3601. f., 1. apr., 922. l., 42. lp.
13. P. Bermontam adresēto vēstuļu noraksti.
Jelgava, 1919. g. oktobris.
3301. f., 1. apr., 3. l.
14. Daugavas apcietinātā rajona shēma.
1919. g. rudens.
1515. f., 1. apr., 745. l., 4. lp.
15. Dienvidu frontes shēma.
1919. g. 1. novembris.
6033. f., 1. apr., 75. l., 18. lp.
16. Virgas barona V. Noldes ziņojums P. Bermontam par stāvokli pie Liepājas.
1919. g. 7. novembris. Noraksts.
3301. f., 1. apr., 1. l., 76. lp.
17. Francijas kara flotes divizionā komandiera kapteiņa A. Brisona vēstule Latvijas armijas virspavēlniekam.
Rīga, 1919. g. 7. novembris.
3601. f., 1. apr., 261. l., 28. lp.
18. Ziņas par P. Bermonta komandētās Rietumu Brīvprātīgo armijas sastāvu.
1919. g. 7. novembris.
3601. f., 1. apr., 466. l., 2.–3. lp.
19. P. Bermonta civilpārvaldes materiāli par vācu karavīru izdarītajām laupīšanām Bauskas apriņķī.
1919. g. novembris.
6033. f., 1. apr., 183. l., 163. lp.
20. Pavēle Krievijas Rietumu Brīvprātīgo armijai.
Jelgava, 1919. g. 15. novembris.
3601. f., 1. apr., 466. l., 109. lp.
21. P. Bermonta-Avalova pavēles Krievijas Rietumu Brīvprātīgo armijai.
Jelgava, 1919. g. oktobris–novembris.
3301. f., 1. apr., 5. l.
22. Amerikāņu palīdzības organizācijas Eiropas bērniem Latvijas nodaļas vadītāja T. Orbisona vēstule Latvijas armijas virspavēlniekam.

Rīga, 1919. g. 25. novembris.
3601. f., 1. apr., 261. l., 37. lp.

23. Kapteiņa N. Fogelmaņa pavēles Artilērijas kara skolai.
Rīga, 1919. g. novembris.
5394. f., 1. apr., 2. l., 1. lp.
24. Armijas Virspavēlnieka štāba ziņojumi par stāvokli frontē.
Rīga, 1919. g. oktobris–novembris.
5192. f., 1. apr., 53. l.
25. Shēmas. Kaujas ar P. Bermonta armiju.
1919. g. oktobris–novembris.
3601. f., 1. apr., 918. l.
26. 1. Studentu bataljona dokumentācija.
1919. g. oktobris–decembris.
4962. f., 1. apr., 84. l.
27. Francijas militārās misijas vadītāja pulkvežleitnanta E. de Parkē vēstule Latvijas armijas virspavēlniekam ar atzinību par panākumiem cīņā pret Bermontu.
Rīga, 1919. g. 10. decembris.
3601. f., 1. apr., 269. l., 6. lp.

VII. LATGALES ATBRĪVOŠANA. BRĪVĪBAS CĪŅU NOSLĒGUMS. (1919. g. decembris–1920. g. augusts)

Pēc Bermonta armijas sakāves vienīgi Latgale vēl palika ienaidnieka – Sarkanās armijas ieņemta. 1919. gada decembra beigās tika panākta vienošanās starp Latviju un Poliju par abu armiju kopīgu uzbrukumu Latgalē. Tas sākās 1920. gada janvāra sākumā, un līdz februārim visa Latvijas teritorija tika atbrīvota. 1. februārī spēkā stājās pamiers starp Latviju un Padomju Krieviju, bet 11. augustā tika noslēgts miera līgums, kurā Padomju Krievija uz mūžīgiem laikiem atteicās no jebkādām pretenzijām pret Latvijas zemi un tautu.

1. 1. Jelgavas pulka dislokācijas shēma.
1919. g. 3. oktobris.
1491. f., 1. apr., 1992. l.
2. Austrumu frontes virspavēlnieka v. i. pulkvežleitnanta J. Puriņa pavēle.
1919. g. 16. oktobris.
1515. f., 1. apr., 1675. l.
3. Latgales partizāņu pulka komandiera pulkvežleitnanta J. Skujiņa raports par pulka darbību.
1919. g. oktobris.
1515. f., 1. apr., 239. l., 244.–245. lp..
4. Latvijas–Polijas virspavēlniecību līgums par kopīgo uzbrukumu Latgalē.
1919. g. 28. decembris.

6033. f., 1. apr., 12. l., 1., 2. lp.
5. Austrumu frontes pavēlnieka v. i. pulkvežleitnanta K. Puriņa pavēle par Latgales operāciju sākumu.
1919. g. 29. decembris.
1515. f., 1. apr., 695. l., 2 lp.
 6. Ziņas par armijas kopējo sastāvu.
1919. g. 30. decembris.
1468. f., 1. apr., 102. l., 17. lp.
 7. Jaunā gada apsveikumu atreferējums Kurzemes divīzijas komandiera pavēlē.
1920. g. 2. janvāris.
1515. f., 1. apr., 3. l., 2., 3. lp.
 8. Armijas virspavēlnieka J. Baloža un štāba priekšnieka P. Radziņa pavēle par karavīru apbalvošanu ar Francijas „Reconnaissance militaire” medaļu.
Rīga, 1920. g. janvāris.
3601. f., 1. apr., 5. l., 8., 9. lp.
 9. Latvijas militārā pārstāvja Lielbritānijā J. Ķīseļa sastādīts pārskats par Latvijas armiju.
Londona, 1920. g. janvāris.
3601. f., 1. apr., 220. l., 5.–13. lp.
 10. Latvijas–Padomju Krievijas pamiera līgums.
Maskava, 1920. g. 30. janvāris.
1313. f., 2. apr., 34. l., 213.–215. lp.
 11. Apvienotās poļu–latviešu karaspēka grupas pavēlnieka ģenerāļa E. Ridza-Smiglija pavēles.
Daugavpils, 1920. g. 3. februāris un 6. februāris.
1515. f., 1. apr., 694. l., 1., 4. lp.
 12. Shēmas. Stāvoklis Latgales frontē.
1920. g. janvāris–februāris.
3601. f., 1. apr., 918. l.
 13. Sarkanās armijas daļu pārgrupēšanās Latgales frontē.
1920. g. 1. februāris–1. marts.
3601. f., 1. apr., 457. l., 23. lp.
 14. Galvenā štāba štati un algu normas ar apsardzības ministra v. i. E. Laimiņa rezolūciju.
1920. g. 9. marts.
5192. f., 1. apr., 6. l., 108. lp.
 15. Latvijas Augstskolas prorektora P. Lejiņa lūgums armijas virspavēlniekam sniegt ziņas par kaujās kritušajiem studentiem.
1920. g. 12. marts.
3601. f., 1. apr., 374. l.

16. Padomju 15. armijas organizācijas shēma.
1920. g. 15. marts.
3601. f., 1. apr., 457. l.
17. Padomju 15. armijas Politiskās nodaļas uzsaukums Latvijas armijas karavīriem.
1920. g.
3601. f., 1. apr., 470. l., 3. lp.
18. Latvijas armijas karavīru atbilde uz sarkanarmiešu uzsaukumu.
Latgales fronte, 1920. g.
1515. f., 1. apr., 750. l., 15. lp.
19. Lielbritānijas militārās misijas vadītāja D. Kenana memorands par darbības posma nobeigumu.
Rīga, 1920. g. 5. aprīlis.
5192. f., 1. apr., 57. l., 121., 122. lp.
20. Apsardzības ministrijas pavēle par naudas izmaksām karavīriem Austrumu frontē.
1920. g. 7. maijs.
5192. f., 1. apr., 2. l., 27. lp.
21. Kājnieku un Artilērijas kara skolas beidzēju saraksts.
Rīga, 1920. g. 20. maijs.
3601. f., 1. apr., 247. l.
22. ASV Sarkanā Krusta pavadvēstule cigarešu dāvinājumam Latvijas armijai.
Rīga, 1920. g. 28. jūnijs.
3601. f., 1. apr., 283. l., 96. lp.
23. Lielbritānijas militārās misijas vadītājam D. Kenanam sastādītais pārskats par Latvijas armijas uzbūvi.
Rīga, 1920. g. vasara.
3601. f., 1. apr., 283. l., 166.–170. lp.
24. ASV Sarkanā Krusta Rīgā strādājošo virsnieku saraksts.
Rīga, 1920. g. 2. jūlijs.
3601. f., 1. apr., 138. l.
25. Pulkveža M. Peniķa pēdējā pavēle Vidzemes divīzijai.
1920. g. 10. augusts.
1526. f., 1. apr., 3. l.
26. Latvijas–Padomju Krievijas miera līgums.
Rīga, 1920. g. 11. augusts.
6033. f., 1. apr., 31. l., 262. lp.
27. Ministru prezidenta K. Ulmaņa un ārlietu ministra Z. Meierovica rīkojums armijas virspavēlniekam atvilkt karaspēku uz miera līgumā paredzēto līniju.
1920. g. 14. oktobris.
3601. f., 1. apr., 496. l., 84. lp.

VIII. BRĪVĪBAS CĪŅAS KOPUMĀ
un
LĀČPLĒŠA KARA ORDEŅA VĒSTURE

Brīvības cīņās Latvijas armija zaudēja 3046 kritušos un 4085 ievainotos karavīrus. Kaujās ar Sarkanu armiju, Landesvēru un bermontiešiem kā trofejas bija iegūtas 23 lokomotīves, 289 vagoni, 10 lidmašīnas, 28 automobiļi, 42 lieltārpas u.t.t., saņemti vairāk nekā 5000 gūstekņu. Jau 1919. gada sākumā radās doma izveidot apbalvojumu par izciliem nopelniem dzimtenes labā. 1920. gadā pirmie karavīri saņēma augstāko militāro apbalvojumu – Lāčplēša Kara ordeni. Ar tā I. šķiru tika apbalvoti 4 latviešu karavīri un 7 ārvalstu pārstāvji, ar II. – 18 Latvijas armijas karavīri un 43 ārzemnieki, bet ar III. – 1600 Latvijas armijas un 202 latviešu strēlnieku pulku karavīri, 271 ārzemnieks, kā arī Verdenas cietoksnis.

1. Valmieras apriņķa komandanta V. Ģelbes priekšlikumi par karavīru apbalvošanu ar Imantas ordeni.
Valmiera, 1919. g. 19. marts.
1468. f., 1. apr., 130. l., 128. lp.
2. Nerealizētās „Latvijas Goda zīmes” projekts.
1919. g. 20. novembris.
5192. f., 1. apr., 57. l., 16. lp.
3. J. A. Liberta izstrādāto Imanta Kara ordeņa statūtu projekts.
1920. g. pavasaris.
5192. f., 1. apr., 57. l., 91.–93. lp.
4. Ordeņa noteikumu izstrādāšanas komisijas priekšsēdētāja Z. Adieņa ziņojums apsardzības ministram.
1920. g. 8. marts.
5192. f., 1. apr., 57. l., 99. lp.
5. Armijas virspavēlnieka J. Baloža papildinājumi Lāčplēša Kara ordeņa statūtiem.
Rīga, 1920. g. 9. jūlijs.
5192. f., 1. apr., 57. l., 238. lp.
6. Latvijas armijas kritušo, bez vēsts pazudušo un ievainoto saraksti.
1919.–1920. g.
3601. f., 1. apr., 375. l.
7. Landesvēra (vācu zemessargu) kritušo karavīru saraksts.
1918. g. 11. novembris–1920. g. 31. marts.
5627. f., 1. apr., 60. l.
8. Virsleitnanta Ž. Ķinča Lāčplēša Kara ordeņa domes personīgā lieta.
1922.–1939. g.
1304. f., 1. apr., 730. l.

